



## UUEL AASTAL PUHTALT LEHELT

Paar kuud tagasi, 1. septembri eel oli me kirjastuses väga rõõmsad ja rahul: esimesed uue õppekava kohased õpekomplektid olid suures osas valmis ja koolides. Rõõmustasime, et olime enda hinnangul jõudnud uuele tasemele nii sisu kui ka vormi osas. Jah, oli hilinemisi ja üks suur võlg koolide ees senini üleväl (7. klassi inimese-õpetuse õpik), kuid nendest hilinemistest oli õpetajaid varakult informeeritud ning vajalik materjal muul kujul koolidesse saadetud. Siis aga hakkas pihta: üks negatiivse alatooniga leheartikkel järgnes teisele. Süüdistuste sisuks hilinemised, gümnaasiumiõpikute puudumine, vastuseis e-materjalidele, vigased õpikud, suur rahaahnus ja lõpuks küsimuste kuningas: kes vastutab?

Hilinemistest oli juba eelpool põgusalt juttu. Kinnitame veelkord, et ükski hilinemine pole tingitud pahahtlikkusest. Me olime ise nende pärast väga õnnetud. Kui aga kaalu ühel poolel on õigeaegne ilmumine ja teisel viimane korrektuur, siis kvaliteet kaalub õigeaegse ilmumise üles. Hilinemiste kohta on koolidele alati saadetud varakult infot ja materjale, et õppetöö ei kannataks.

Me teeme oma plaane aastaks ette. See, mida me gümnaasiumidele 1. septembriks 2011 pakume, selgus juba aasta varem, kui koolid said meie kataloogid. Jah, me ei panustanud esimesel ülemineku-aastal gümnaasiumile, sest esiteks saadab gümnaasiumi riiklik õppekava vastuolulise signaali õppekava rakendamise kohta, öeldes, et see peab olema tehtud 1. septembriks 2013. Mida see siis täpselt tähendab? Teiseks on senine kogemus näidanud, et põhikooli osas toetatakse õpikutele gümnaasiumist märksa enam, mistõttu oleme pida-



nud prioriteetseks põhikoolide õppekirjandusega varustamist.

Nagu olime korduvalt kinnitanud, ei ole Koolibril mitte midagi e-õppematerjalide vastu. Me tegeleme teemaga aktiivselt. Oleme avaldanud e-õppemänge, sellel õppeaastal õpetajate tööd hõlbustavaid e-materjale, mis on saanud kasutajatelt väga hea vastuvõtu, ning liigume kindlalt

päris e-õpikute poole. Meie arvates on väga oluline mitte kiirustada ja uisa-päisa tegutseda. Tegemist on väga suure ja põhimõttelise muudatusega nii kirjastaja, kooli kui ka ühiskonna jaoks tervikuna, mistõttu tuleb iga võetav samm põhjalikult läbi analüüsida. Juhtkirja maht jääb nende probleemide läbivalgustamiseks napiks. Märkida võiks kõige olulisemat

arutelupunkti: mida e-õpiku all täpselt mõeldakse? Selles küsimuses lähivad arvamused põhjalikult lahku. Üks arvab näiteks, et parim oleks see, et kui saaks õpikut netis sirvida, teine, et ülesriputatud PDF pole mingi e-õpik. Kolmas leiab, et e-õpik ei tohiks kooliaasta lõpus olla sama kui alguses, neljas loodab jätkuvalt, et õpik annab õpetajale selge raamistikku,

mille piires liikuda. Lisaks veel küsimused, mille lahendamine pole kirjastaja võimuses: koolide materiaalne baas ja õpetajate valmisolek.

Üks levinumaid käibemüüte on vigaderohkus õpikuis. Kahjuks tuleb öelda, et ükski kirjastus ei võta tõsiselt kriitikat, kus ei nimetata õpiku pealkirja, väljaandjat ega ilmumise aastat. Koolibri kodulehel on aastaid avatud link, mille abil teatada veast meie teostes. Seda linki on aastate jooksul kasutanud alla 10 inimese. Usun, et kõik kirjastajad on huvitatud sellest, et võimalikud vead järgmistes trükkides parandataks. Olgem siis kriitikat tehes konkreetsed, vaid nii tõuse sellest ka tulu!

Muidugi võetakse sagedasti kõneks ka kirjastaja rahaahnus, kirutakse hindu ning nähakse numbrit, mida riik koolidele riiklikule õppekavale vastava õppekirjanduse soetamiseks eraldab. Tegelikult on aga see, et õppekirjanduse hinnatõus jääb selgelt alla üldisele hinnatõusule. Ning teiseks ei kuluta koolid riigi poolt õppekirjanduse soetamiseks eraldatud raha sugugi ainult õppekirjandusele. Üldsusele jääb aga mulje, nagu voolaks kogu see summa vaid kirjastajate rahakotti. Õppekirjanduse uuendamata või üldse ostmata jätmise tekitabki olukordi, kus säärase kooli esindajad esinevad alusetute etteheidetega õppekirjanduse puudumise või aegumise aadressil.

Lõpetuseks tahame südamest tänada neid õpetajaid, kes on oma arvamus jaganud otse meiega, mitte meedia vahendusel. Teie tagasiside on meile hindamatu väärtusega. Täname teid usalduse eest!

TEIE KOOLIBRI

## SOTSIAALSUS JA SOTSIAALSED OSKUSED

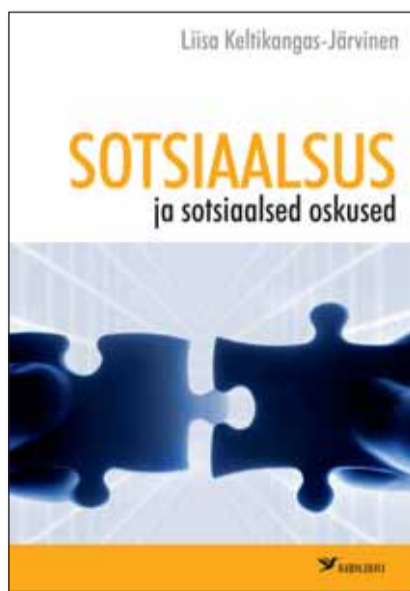
Helsingi Ülikooli psühholoogiaprofessor Liisa Keltikangas-Järvinen (auhindadega pärjatud raamat) „Sotsiaalsus ja sotsiaalsed oskused“ on nüüd kättesaadav ka eesti keeles. Teema on aktuaalne mitmes mõttes: virtuaalmaailma laienemine pärsib inimlike pädevuste arengut, mis seab lastekollektiividele senisest erinevad ülesanded. Samas pole muutused lasteadeade ning koolide töökorralduses võrdelised ühiskondlike arengutega tervikuna, mis paneb veelgi suurema vastutuse ka lapsevanematele.

Autor rõhutab, et sotsiaalsust tuleks eristada sotsiaalsest oskusest. Esimene on temperamendijoon, mis viitab inimese soovile olla koos teistega. Sotsiaalsed oskused seevastu viitavad suutlikkusele kaasinimestega toime tulla. Sotsiaalsuse populaarsust segitab illusioon, nagu kaasneks sotsiaalsusega alati ka sotsiaalsed oskused. Ometi see nii ei ole. Ilmselt teavad kõik kedagi, kes tahaks ise igal pool kaasa lüüa, kuid teised tema seltskonnast ei vaimustu. Sellised inimesed tekitavad kaose kõikjal, kuhu lähevad.

Raamat keskendubki tegelike sotsiaalsete oskuste arendamise võimalustele. Mõned retseptid seejuures on ootamatud:

- Suures grupis viibimine pole sotsiaalsuse õppimiseks parim koht, sest empaatia areng eeldab süvenemist kaaslaste olemuse, mis paljude inimeste keskel pole just lihtne.
- Lasteaialapsed pole kodustest lastest sotsiaalsemad, sest suures grupis õpitakse pigem muid oskusi kui tegelikku sotsiaalsust.
- Nn kvaliteetaeg on naeruväärne mõiste. Kui lapsevanem leiab oma järeltulija jaoks minimaalselt aega, põhjendades kvantiteedi puudumist kvaliteediga, siis sotsiaalsete oskuste arengule see kaasa ei aita. Lapse küsimustele tuleb vastata kohe, kui need tekivad. Suhtlemise surumine limiteeritud perioodile tekitab pingeid ning pärsib empaatia arengut. Väljend kvaliteetaeg on ebaadekvaatne eneselohutus.

Paradoksaalselt ei korreleeru lapse sotsiaalsus tema positsiooniga sõpruskonnas. Positsiooni võib saa-



vutada ka küsitavate vahenditega ning seda saab säilitada muuhulgas hirmu ja agressivsuse abil. Näiteks kui väike laps võtab kelleltki mänguasja, lööb ühte ja togib teist, kujuneb ta staatuse ja positsiooni märkimisväärselt kõrgemaks kui lapsel, kes va-

batahtlikult oma mänguasju teistele loovutab, ise seejuures empaatilisel naeratades. Seega tuleb lastele juba maast madalast õpetada täiskasvanute normistikule rajanevat käitumist. Paika ei pea väide, nagu vajaks agressiivne inimene pigem kaastunnet kui karistust: kasvatamatud, teisi kahjustavad inimesed pahatihti just naudivad oma ebasotsiaalset käitumist. Ja parim, mida nende (ning ühiskonna) heaks teha saab, on otsustav raamistusse surumine.

Vägivaldsus tuleb mängu juhul, kui muid meetodeid enam pole. Kasutajale endale pole see ei vältimatu ega soodus, sest tekitab hoopis uusi probleeme. Nii et sellist kaasasündinud agressivsust, mida tuleks mingil moel välja elada, olemas ei ole. Agressivsust ei saa maandada näiteks meeleltl jähokit tagudes, vaid vastupidi – erutus pigem lisab vägivaldsust. Ainsaks agressivsuse vähendamise viisiks on selle põhjuste kõrvaldamine. Agressivsuse allasurumine ei vii psüühilise pinget kuhjumiseni, kuigi vahel nõnda väidetakse. Pigem tuleks probleemi lahendada konstruktiivsemate abi-

nõude abil, mis pakuks ka inimesele endale palju suuremat rahuldust kui agressiivsete impulsside otsene väljavalamine. Autor annab oma raamatus mitmeid praktilisi nõuandeid, kuidas saab laste käitumist parandada. Äsjailmunud üllitis on edasiarendus varasematest Keltikangas-Järvineni raamatutest, mis on ka eesti keeles olemas: „Agressiivne laps“ ja „Temperament ja kooliedu“.

Raamat „Sotsiaalsus ja sotsiaalsed oskused“ on mõeldud laiemale lugejaskonnale. Näiteks märgib autor, et kõrge sotsiaalsusega inimest ei tasu valida juhiks, kuna ta ei suuda teha selliseid ebamugavaid otsuseid, mis vähendaks ta populaarsust. Vastutuse võtmine rasketel hetkedel on ülisotsiaalse inimese jaoks liiga ahistav ning ta hakkab vastutust delegerima. Näiteks võib ta kokku kutsuda komiteed, nõukogud ning töörühmad, kelle ülesandeks jääb probleemsete otsuste tegemine, nii et ülemus ise saaks käed puhtaks pesta.

MARE LEINO, tõlkija

## TOP 10



1

Juhan Saar, Jutta Maisaar  
Öhtujutud



2

Joff Brown, Robert Dunn  
Rööpõli ja lohed



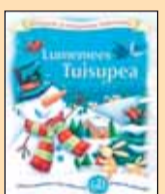
3

Mick Inkpen  
Kiperi jõululaupäev



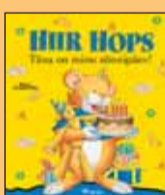
4

Paul Gayler  
Maailma leivad



5

Sarah Pitt  
Lumemes Tuisupea Kleepsuraamat



6

Marco Campanella  
Hiir Hops. Täna on minu sünnipäev!



7

Tarek Malouf, Peter Cassidy  
Koolibri koogiraamat



8

Eua Baker  
15 minutit. Kaloripõletus-treening



9

Viktori talviseiklus



10

Sarah Pitt  
Jõuluvana saan. Kleepsuraamat

## MATEMAATIKA 7. KLASSILE

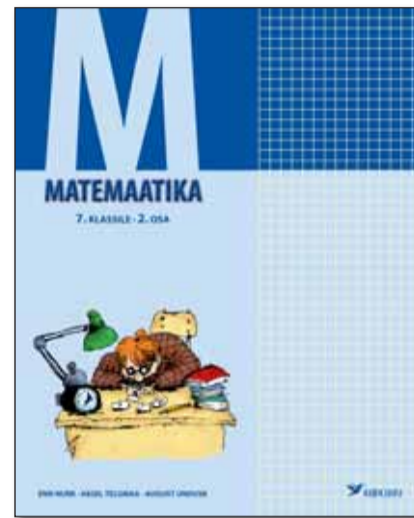
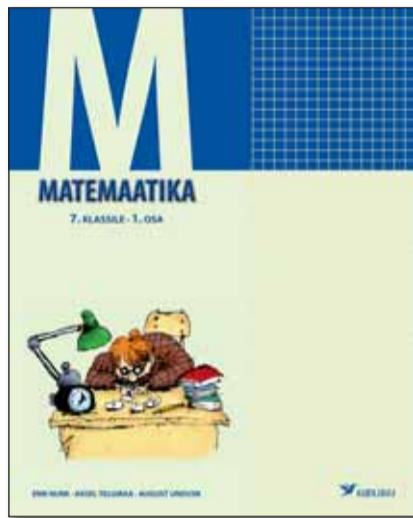
Enn Nurga, Aksel Telgmaa ja August Unduski uus 7. klassi matemaatika-õpik ilmub 2011. aastal kaheosalisena. Õpiku sisu on viidud vastavusse uue ainekavaga. Õpiku kahes osas kokku on seitse peatükki, millest viimane on üldiseks kordamiseks. Kokku sisaldavad õpikud 1341 ülesannet. Uute teemadena käsitletakse protsentarvutusi, kolmnurkset püstprismat, standardkujulisi arve ning koolimatemaatikas uusi mõisteid – protsendipunkti ja promilli. Välja on jäetud varem 7. klassis õpitud võrratuseid ning trapets. Uue ainekava nõudmise arvestades on täiendatud ja muudetud sõnastusi teoreetilise materjali ja ülesannete osas.

Iga peatükk algab loeteluga uutest mõistetest ja oskustest, mida peatükis omandatakse. Peatükid lõpevad enesekontrolli ülesannetega. Mõlema osa lõpus on valik vastuseid ning ainoaloend.

Positiivselt mõjub õpiku kujundus, mis on meeldivalt mitmevärviline. Rohkesti on lisatud teemakohaseid skeeme ja pilte, mis aitavad teemast paremini aru saada. Keerukamate ülesannete juurde on ääremärkustena antud lahendusviisid. Reeglid ja kokkuvõtted teema tähtsamatest uutest teadmistest on kujundatud pilgupüüdvalt.

Eriti huvitav peatükk on oma sisukuse poolest „Võrrand aitab lahendada tekstülesandeid”. Õpiku autorid on toonud palju näiteid (5 ülesannet) erinevat liiki tekstülesannete lahendamiseks. Need näited on antud põhjalike selgitustega. Tekstülesannetele on vajadusel lisatud ka skeeme, mis hõlbustavad ülesande teksti mõistmist.

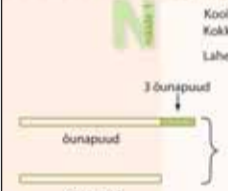
MART OJA,  
Tartu Mart Reiniku Kooli matemaatikaõpetaja



**3.7. Võrrand aitab lahendada tekstülesandeid**

Vaatleme näiteid.

Kooli viljapuukas on õunapuid 3 võrra rohkem kui pimpluud. Kokku on 35 puud. Mitu õunapuud ja mitu pimpluud on aias? Lahendame selle ülesande kahe erineva viisi.



**Esimese lahendus (arviteelne).** Kui aias oleks õunapuud niksama palju kui pimpluud, siis oleks kogu viljapuude arv 3 võrra väiksem, s.o 32 puud. Viimane oleks sel juhul kahekordne pimpluude arv (vt joonis). Järelikult on tegelik pimpluude arv  $32 : 2 = 16$ . Et õunapuid oli 3 võrra rohkem, siis nende arv on  $16 + 3 = 19$ . Vastus. Aias oli 19 õunapuud ja 16 pimpluud.

**Teise lahendus (võrrandi abil).** Kõigepealt tuleb ülesande andmete järgi koostada võrrand ja siis see lahendada. Ülesande lahendust tuleb kontrollida ülesande teksti, mitte koostatud võrrandi järgi. Võrrand võib ju olla valesti koostatud, kuid õigesti lahendatud! Esitame kõik need lahenduse etapid.

**Võrrandi koostamine.** Võrrandi koostamine algustame „ülesande lõpust”. Oletame, et ülesanne on juba lahendatud ja vastuseks on saadud x pimpluud. Nüüd hakkame seda vastust „kontrollima”, mille tulemusel saamegi vajaliku võrrandi. Niisiis, kui aias on x pimpluud, siis ülesande andmete kohaselt on õunapuude arv  $(x + 3)$ . Kokku on siis aias kasvavate viljapuude arv  $x + (x + 3)$ , mis peab olema võrdne 35-ga. Nii saamegi võrrandi  $x + (x + 3) = 35$ .

**Võrrandi lahendamine:**  $x + (x + 3) = 35$   
 $2x + 3 = 35$   
 $2x = 35 - 3$   
 $2x = 32$   
 $x = 16$

Et x tähistas pimpluude arvu, siis on aias 16 pimpluud. Õunapuid on 3 võrra rohkem, seega  $16 + 3 = 19$ .

**Kontroll.** Lühidalt pimi- ja õunapuude arvud:  $19 + 16 = 35$ . Tulemus on kooskõlas ülesande tingimustega – ülesanne on õigesti lahendatud. Vastus. Aias on 19 õunapuud ja 16 pimpluud.

124

---

Kontrollööb teinud 32 õpilast 14 said hinde "3"; (ülejäänud õpilased said hinde "4" või "5"; Mitu õpilast sai hinde "4" ja mitu "5"; kui neljast oli 2 korda rohkem kui viisi?

**Võrrandi koostamine.** Tähistame „võrrand” arvu tähega x. „Neljast” arv on sellest 2 korda suurem, seega 2x. „Kümnest” oli 14. Järelikult kogu hindeid kokku oli  $x + 2x + 14$ . Kõigi tennete arv on võrdne õpilaste arvuga.

**Seega saame võrrandi:**  $x + 2x + 14 = 32$   
**Võrrandi lahendamine:**  $x + 2x + 14 = 32$   
 $3x + 14 = 32$   
 $3x = 32 - 14$   
 $3x = 18$   
 $x = 6$

Ka „neljast” arvu võib tähistada x-ga. Siis „võrrand” on peate võrrand:  $x + 3x + 14 = 32$ . Vastus. Et ka ni saadi ülesandele sama vastus.

Seega oli 6 „viisi”, „Neljast” oli 2 korda rohkem, järelikult  $2 \cdot 6 = 12$ . Kontroll. Kõigi hindeite summa on  $6 + 12 + 14 = 32$ . Vastus. Hinde "5" said 6 õpilast ja hinde "4" 12 õpilast.

Sõiduauto ja veoauto väljusid kell 9:20 ühest ja samast kohast vastassuundades. Sõiduauto keskmine kiirus oli 80 km/h ja veoauto 60 km/h. Mis kella ajal olid autod teineteisest 245 km kaugusel?

**Võrrandi koostamine.** Oletame, et kellaaeg sõitma alguseks on vaja teada, kui kaua peidid autod sõitma, et nende vahemaa oleks 245 km. Olgu see aeg x tundi. Sõiduauto läbis x tunniiga 80x km ja veoauto 60x km, kokku  $245 = 80x + 60x$  km. Seega saame võrrandi  $80x + 60x = 245$ .

Selle võrrandi koostamiseks vajalikud andmed võib esitada ka tabelina:

|                | Sõiduauto | Veoauto |
|----------------|-----------|---------|
| Kiirus (km/h)  | 80        | 60      |
| Aeg (h)        | x         | x       |
| Teepikkus (km) | 80x       | 60x     |

**Võrrandi lahendamine:**  $80x + 60x = 245$   
 $140x = 245$   
 $x = 245 : 140 = 1,75$

Autode sõiduaeg oli seega 1,75 tundi, s.o 1 tund ja 45 minutit.

|       |                      |
|-------|----------------------|
| 9 h   | 20 min               |
| + 1 h | 45 min               |
| 10 h  | 65 min = 11 h 05 min |

Kontrolli ise selle ülesande lahendi õigsust! Vastus. Kell 11:05 olid autod teineteisest 245 km kaugusel.

125

## MATEMAATIKA GÜMNAASIUMIS

Lea Lepmanni, Tiit Lepmanni ja Kalle Velskeri 10. klassi matemaatikaõpik ilmub aastavahetusel. Õpik tugineb samade autorite varasematele õpikutele ning hõlmab täielikult nii gymnaasiumi matemaatika ainekava laia kui ka kitsast kursust. Teisisõnu oeldes on õpik tervikuna mõeldud laia kursuse järgi õppijatele, kuid samuti on õpikus täpselt näidatud, milline tekst ja ülesanded vastavad kitsale matemaatikakursusele. Kitsale kursusele kohustuslikud teooriaosad on tähistatud värvilise joonega veerisel, ülesanded on paigutatud aga alajaotusse A. Laia kursuse järgi õppijad peavad oskama lahendada nii alajaotuse A kui ka B ülesandeid. B-osas leidub ka tärniga tähistatud raskemaid või ainekavaväliseid ülesandeid matemaatika huvilistele. Õpikus on ka mõned kohustusliku ainekava välised teemad, mis on samuti märgitud tärniga.

**Lai ja kitsas kursus koos**  
Nii kitsast kui ka laia kursust hõlmavat õpikut on autorite arvates otsustavam kui mugavam kasutada kui kaht eraldi õpikut. Näiteks sobib sama õpik hästi kahele erineva taseme klassile, kus erinevatel õppeaastatel võib olla erinev arv õpilasi. Õpetajal on väga lihtne leida ühest õpikust täiendavaid keerukamaid ülesandeid mõlema kursuse edasi-

jõudnutele. Kui õpilasel on isiklik õpik, ei tule tal seda õpitaset vahetamise vahetada.

**Mis sees, mis väljas**  
Uus 10. klassi õpik on liigendatud järgmiselt:  
1. Realarvud  
2. Avaldised  
3. Võrrandid ja võrrandisüsteemid  
4. Võrratused. Trigonomeetria I  
5. Trigonomeetria II  
6. Vektor tasandil  
7. Joone võrrand  
8. Ülesandeid kordamiseks  
Vastused

Võrreldes värsket õpikut 2004. aastal välja antud õpikuga on (laia matemaatikakursust silmas pidades) tehtud järgmised muudatused.

Peatükist 1 on välja jäänud protsentarvutusi, tõeäosuse arvutamist ja arvu standardkujule kordavad artiklid. Samuti ei käsitleta enam matemaatilise induktsiooni meetodit ja liitintressi. Juurde on tulnud kolm artiklit arvusüsteemidest.

Peatükk 2 on artiklite pealkirjade osas endine.

Peatükist 3 on võrratused viidud omaette peatükki 4. Välja on jäänud artikkel võrrandite ja võrrandisüsteemide koostamisest, kuid 9. klassist on juurde tulnud murdvõrrandid



ja nende koostamisele viivad tekstülesanded. Kui juurvõrrandid ei olnud seni kohustuslikud, siis nüüd on nende käsitamine kohustuslik.

Peatükk 4. Võrratustest on välja jäänud juurvõrratused ja parameetrisõnad võrratused. Kohustuslikeks on muutunud intervallmeetodi, absoluutväärtust sisaldavate võrratuste ja võrratuste tõestamise käsitamine. Samuti käsitletakse siin teravnurga siinust, koosinust ja tangensit, mida varem õpiti 9. klassis.

Peatükist 5, kus käsitletakse põhilisel trigonomeetria küsimusi, on vektorite skalaarkorrutis viidud 6. peatükki *Vektor tasandil*. Välja on jäänud seni tärniga olnud artiklid nn poolnurga valemitest ja trigonomeetrisest funktsioonide summa ning vahe teisendamise korrutiseks. Matemaatika kitsa kursuse ainekava arvestades on kõnealusesse peatükki lisatud funktsioonid  $y = \sin x$ ,  $y = \cos x$ ,  $y = \tan x$  ja nende graafikud. Kuigi neid funktsioone korratatakse uurimise eesmärgil ka 11. klassi õpikus, on laia kursuse järgi õppijatel soovitatav juba 10. klassis vastav osa samuti ära õppida.

Peatükk 6 sisaldab kogu vektorite osa tasandil.

Peatükis 7 käsitletakse jooni ja nende võrrandite endises mahus.

Kuigi aine matemaatika osas ei ole uues õpikus eriti suuri muutusi, on aine käsitlust puütud muuta selgemaks ja lühemaks, kahjustamata seejuures esituse korrektust. Kahe erineva taseme ülesandeid on puütud varasemast täpsemalt piiritleda. Juurde on lisatud rakendusliku sisuga ülesandeid ning mõningate teemade osas ka sobivaid ülesandeid kitsa kursuse tarvis.

KALLE VELSKER,  
autorite nimel

## PÕNEVAD INIMISEÕPETUSE TÖÖLEHED I KOOLIASTMELE

Iga õpetaja on koostanud oma töö hõlbustamiseks ning mitmekesistamiseks erinevaid lisamaterjale. Meie loodud inimeseõpetuse töölehed on samuti valminud viimaste aastate jooksul igapäevatöö käigus. Oleme need koostanud ainetundide põnevamaks muutmiseks ning õppekäikude sisustamiseks.

Õppematerjal on valminud tuntud Eesti pedagoogi ning kooliühenduslase Johannes Käisi põhimõtete järgides, tähtsustades selliseid printsiipe nagu koduloolisus, ainetevaheliste seoste loomine, vaatlusoskuse arendamine, rühma- ja individuaalse töö põhimõtete rakendamine. Enamikku töölehtedest kasutame paaris- või rühmatööna, aga neid võib anda ka töötamiseks igale õpilasele eraldi. Töölehed sisaldavad algklassiõpilastele sobivaid eripalgelisi ülesanded: kirjeldamist, arutlemist, võrdlemist, käelist tegevust, mängimist. Siinkohal täname oma õpilasi, kellega koos õppides tööd valmisid.

Koostöös kirjastusega Koolibri sai õppematerjal ühtse kujunduse ning lisaks ka laste jaoks atraktiivsed kleepsud.

Õpetajatenähtena oleme seda meelt, et õpilastel peab olema õppekäikude ning väljasõitude ajal piisavalt õppe-

kavaga seotud tegevust, et mitte teemast kõrvale kalduda. Seetõttu valmisid töölehed 2 ja 3. Väga raske on panna algklassilapsi ümbrusega tutvumiseks lihtsalt bussiaknast välja vaatama, aga kui neile on samal ajal pakkuda jõukohaseid ülesandeid, on jälgimist, arutamist ja tegevust piisavalt. Tänu kleepsudele on ülesanded muutunud atraktiivsemaks kui enne.

Tore, kui lapsed tutvuksid võimalikult paljude maakondadega. Vaevalt et jõuate need kõik klassiga läbi käia, kuid ometi on võimalus teha seda raamatute, ajakirjanduse, arvuti või erinevate filmide abil. Kinnistamiseks sobivad maakondade ning linnade kohta koostatud doominod. Mängud teeb kindlasti põnevamaks see, et neile eelneb käeline tegevus.

Osa inimeseõpetuse tundidest võiks läbi viia arvutiklassis, selle põhimõtte järgi oleme koostanud töölehed 1, 4 ja 11.

Väga oluline on keskkonnateadlike kodanike kasvatamine: miks mitte alustada prügi sorteerimise õppimisega mängu abil (tööleht 15 sobib juba 1. klassi lastele täitmiseks). Sama tähtis on ka liiklusreeglite järgimine. Alustada tuleks oma koolitee ohutust läbimisest: 14. tööleht annab võimaluse pärast arutelu



jätkata liiklusmärkide õppimist muu materjaliga.

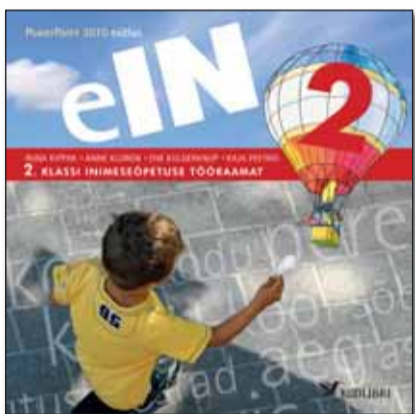
Õppematerjalist leiab ka tööjuhendi õpimapi koostamiseks (teemal Eesti kuulsad inimesed).

Mapis on töölehed reastatud teemade, mitte raskusastme järgi. Iga õpetaja saab valida kolme õppeaasta jooksul endale sobiva ning oma kooli õppekavale vastava materjali just selles klassis, kus vastavat teemat käsitletakse.

Kleepsude abil täidetud tööleht prügi-sorteerimise kohta

Loodame, et meie poolt pakutav on abiks õpetajatele üle Eesti ning leiab kasutust paljudes koolides, samuti annab õpetajatele indu koostada oma paikkonna ja kooli eripära arvestades endale sobivaid õppematerjale.

ANNE KOPPEL, KAJA LEPIK, autorid



## eIN2

Lisaks aabitsale ja 1. klassi loodusõpetusele on endale elektroonilise kaaslaste saanud ka 2. klassi inimeseõpetuse tööraamat. eIN 2 sisaldab tööraamatu elektroonilist varianti ühes failis.

Sisukorras on antud tööraamatu teemad koos leheküljenumbritega. Teemale klõpsates avaneb vastav paarislehekülj tööraamatust. Tööraamatule on lisatud ka mõned helifailid, mida tähistab kõlarimärk. Sellele

klõpsates avanevat helifaili on lihtne katkestada, lõpetada või korrata.

Läbivalt näitab ala aktiivsust noole muutumine käeks. Antud on üheselt õigeks loetavad vastused, mis ilmuvad vastuse real või kasti klõpsates. Värvitavad ülesanded värvuvad pildialale klõpsates. Osa ülesandeid avaneb eraldi slaidil ja vastused ilmuvad jällegi klõpsates. Paljud jutustamist ja analüüsimist eeldavad pildid avanevad klõpsates suurelt eraldi slaidil.

Täidetud on ka osa selliseid ülesandeid, millele ei saa üheselt vasta-

ta, sest vastus põhineb õpilase isiklikul või klassi ühisel kogemusel või analüüsil. Selliste ülesannete juures on „Näidise“-nupp. Sellele vajutades avaneb täidetud ülesanne, mille eesmärk on eelkõige näidata, kuidas seda ülesannet täita. Teine eesmärk on tekitada näidisvastuse põhjal arutelu või võrdlusmoment isikliku või klassi vastusega. Mõne näidisvastuse juurde on lisatud kurssi kirjas küsimusi, mida tööraamatus ei ole. Mingil juhul ei tohi näidisvastuseid kasutada õpilaste vastuste hindamisel!

## KIRJANDUSLIKELE EKSKURSIONIDELE VILJANDIST

10. detsembril kogunesid Viljandi Linnaraamatukogus taas Kirjandusereisiklubi liikmed, et üheskoos röömustada kaua oodatud raamatu „Kirjanduslikud ekskursioonid“ ilmutamise üle. Et igal klubilisel oli raamatu kaante vahele saamisenes oma väike roll, oli neid esitluseks kohale

tulnud üllatavalt palju, tuletades korraldajatele sellega meelde päris esimest kohtumist.

Viljandi Maagümnaasiumi kuaaegse õpetaja Reet Sinimaa üks unistusi on täitunud: aastate jooksul kogunenud teadmised ja nõuanded on jõudnud raamatukaante vahele, et ka teistel huvilistel oleks kergem külastada kaheksat käsitletud kirjanduslikku paika. Projekti juhtis raamatukogu huvijuht Vilja Rebane Volmer, ekskursioonide läbiviimisel ja materjalide koostamisel osales veel Reet Lubi. Rohkete fotode autorid on Vilja ja Urmas Volmer.

Viljandi Maagümnaasiumi õppetöö osaks on aastakümneid olnud kirjanduslike ekskursioonide korraldamine septembris ja oktoobris ning selle traditsiooni kujunemisel ja säilimisel on Reet Sinimaa olnud suur roll. Et raamatu katsejärene ehk kirjandusereisiklubi liikmete huvid ja teadmised on suuremad kui kooliõpilastel, on raamatusse jõudnud soovitatud materjalid kogutud ka täiskasvanute huve silmas pidades. Raamatusse on koondatud kaheksa kirjandusliku ekskursiooni marsruuti, soovitatavalt alates viiendast klassist. Kokku käsitletakse kümnet eesiti tuntud kirjaniku: Oskar Luts, Carl



Raamatu esitus 10. detsembril Viljandi Linnaraamatukogus

Robert Jakobson, Lydia Koidula, August Kitzberg, Juhan Liiv, Eduard Vilde, Friedrich Reinhold Kreutzwald, Anton Hansen Tammsaare, Marie Under ja Friedebert Tuglas. Suurema osa kirjanike puhul on külastatavaid paiku rohkem kui üks. Iga marsruudi juures on viited allikmaterjalidele, millega võiks ekskursiooni ette valmistades tutvuda, ja ka küsimustik, et ekskursantide teadmisi pärast kontrollida. Põnevad on ka viited

ettelugemistekstidele, mida ühes või teises kohas ette kanda. Lisatud on aadressid ja kontaktid, kellega ekskursiooni kavandades kohapeal kokku leppida.

Seejärel kokkusaamisel uudistati raamatut, vaadati pilte ning meenutati huvitavaid kohti ja naljakaid juhtumisi reisidelt, kus koos käidud.

REET LUBI, autor

## UUS!

TUHAT JA ÜKS ÖÖD

Lehekülgede arv: 216 lk  
Kõide: kõva kaas

„Tuhat ja üks ööd“ on üks maailma tuntumaid raamatuid, lugude mosaiik, mille värvikusele ja fantaasiarikkusele pole võrdset. See sisaldab parimat osa mitme rahva pärimusest. Kogumikus on üleloomulikke muinasjutte, romantilisi armastuslugusid, loomajutte, kelmilugusid, mida araabia maades ollakse turgudel ja tänavatel jutustavate suust kuulnud juba terve aastatuhande jooksul. Kogumiku raamjutustus on unustamatu: julm valitseja Šahrijar näitub öhtul ja tapab abikaasa hommikul. Kui valdjas abiellub vesiri targa tütre Šahrazadiga, jääb viimane ellu tänu sellele, et jutustab valitsejale lugusid, mis jäävad uue päeva koites pooleli.

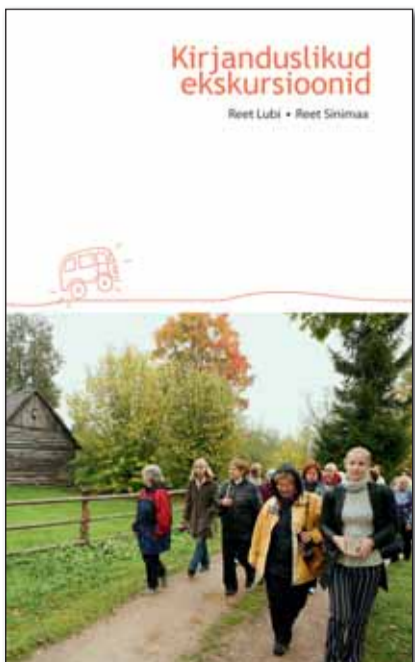
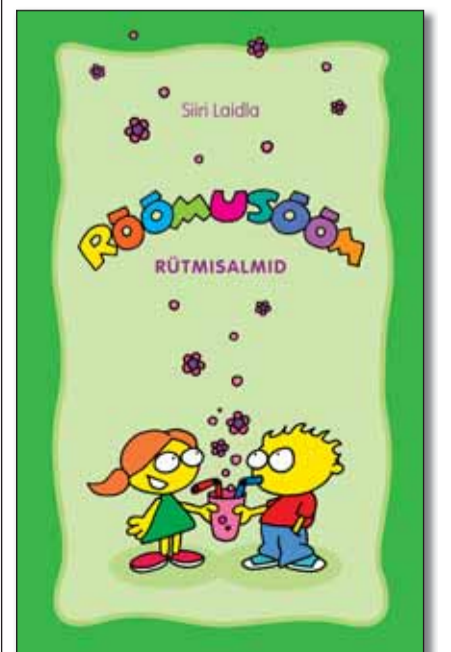
Heli Hieta imekaunite illustatsioonidega raamatu on soome keele vahendusel ümber jutustanud Andres Ehin ja Ly Seppel.



RÖÖMUSÖÖM. RÜTMISALMID  
Siiri Laidla

Lehekülgede arv: 32 lk  
Kõide: kõva kaas

Lihtsad ja vahetud rütmisalmid sobivad mõnuseks vahelalaks algklasside koolitöösse või mänguliseks harjutuseks lasteaias. Luuletused sõnastavad nii lapse igapäeva toimetusi kui ka pidulikke sündmusi. Pildid joonistanud Madis Ots.



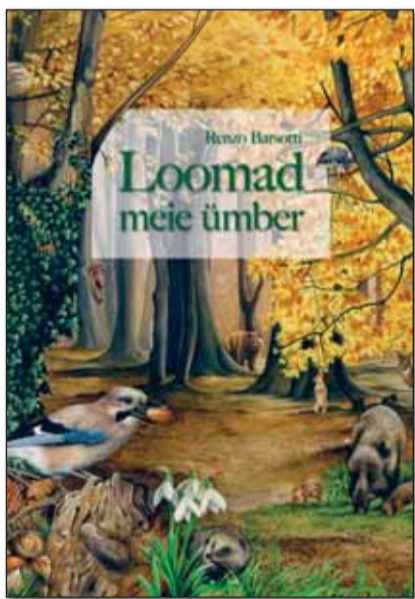
## UUS!

Renzo Barsotti  
LOOMAD MEIE ÜMBER

Lehekülgede arv: 96 lk  
Värviskeem: värviline  
Kõide: kova kaas

Pastelsete looduspiltidega raamat pakub nii silmailu kui rahuldab ka uudishimu – just nii, nagu kogeme seda looduses viibides.

Realistlikud joonistused viivad meid kokku hirve, kassikaku, muti, nahkhiire ning teiste meile tuttavate loomade ja lindudega. Iga liigi juures saame nii mõndagi teada nende elupaiga, toitumistavade, pesitsemisviisi ja poegade eest hoolitsemise kohta. Huvitava ülevaate saab ka sellest, mida teevad loomad erinevatel aastaegadel.



## UUS RAAMAT VANALT TUTTAVALT

Eesti lugeja tutvus saksa kirjaniku Klaus-Peter Wolfi loominguga sai alguse juba paarikümne aasta eest, kui eesti keeles ilmus tema humoorikas jutukogu „Rock'n'roll ja ridamaja” (1990), raamat, mis iseloomustas Wolfi kui isikupärase ja heatahtliku maailmanägemisega lobedasulelist loojat. Peresuhted ja kasvatusküsimused on üle poolesaja teose kirjutatud autorit huvitanud tema loometee algusest saati: läinud sajandi seitsmekümnendate alguses lastekirjanikuna alustanud ja kohe suurt tähelepanu pälvinud Wolf pöördub ikka ja jälle tagasi nende teemade juurde. Ka on ta truuks jäänud lastele ja noortele kirjutamisele, enamik tema senises loomingust on suunatud just neile.

„Nohik” on Klaus-Peter Wolfi kolmas raamat eesti keeles (teisena

ilmus 2003. aastal „Purgiõlu ja frikadellid”), teismeliste kirjutatud krimilugu, mis avas samade peategelastega sarja „Kohtumispaik sündmuskohal”. Vahest suurema tuntuuse oma kodumaal ongi Wolf saavutanud just krimikirjanikuna, eelkõige kui populaarse telesarja „Politseikut-sung 110” mitme osa stsenaarist.

„Nohik” viib lugeja Kölni, kus vihmasel sügishommikul kukub koolimaja libedalt katusele alla 13-aastane Kai Lichte. Edasi kulgeb lugu nagu tempokas krimiseriaalis: vahetuvad tegevuspaigad ja võtpeplaanid, avanevad tegelaste loomuomadused ja tegutsemismotiivid ning järk-järgult lähenetakse ootamatule lahendusele.

Loo peategelased on Kai klassikaaslased, kaks tüdrukut ja kaks

poissi, kes omal käel mõistatusele lahendust otsides puutuvad kokku maailmaga, kus polegi nii õdus ja turvaline, kui kodus ja sõprade seas kujunenud pilt eeldab. Õpitakse nägema kaasinimesi ja mõistma nende muresid.

Wolfi omaoselt on tõsisesse luku põimitud huumorit, mõne nükke oma tegelaste pihta annab ta vaid lühikese repliigi või vahelepõikega, samas saab jõulise satiiri osaliseks ametnik, kes unustab, et ta on ennekõike inimene. Aga küllap on meist paljudel tulnud seesugustega kokku puutuda ja heatahtliku autori aasimine politseikomisari kallal igati õigustatud.

MEELIS LAINVOO,  
toimetaja



## NIPITIRI LASTEAIALASTELE

Nipitiri on uudse väljanägemisega õppemäng 3–5aastastele lastele. Plastkorpus sisaldab endas 15 kahepoolset ülesandelehte ning kuut vastuseraami. Lehed saab all paremas nurgas oleva nupuga kinnitada, et need korpussest välja ei libiseks. Raame saab hoida mängu tagaküljel, kust need kaotsi ei lähe, kui parajasti ei mängita.

Ülesanded võimaldavad tundma õppida kujundeid, värve, numbreid, suunavad leidma osa tervikust, märkama detaile, eristama paremat ja vasakut poolt, ergutavad kujutlemisvõimet jne. Igal ülesandelehel on kahes reas pildid, mis tuleb omavahel vär-



Õppemäng kontrollasendis.  
Kõik vastused on õiged!



viliste raamide abil kokku sobitada. Näiteks tuleb kinnitada sinine raam alumise rea selle pildi peale, mis kuulub kokku ülemises reas oleva sinises raamis pildiga. Kui see on tehtud, saab vastuse õigsust kohe kontrollida. Selleks tuleb lahti tõmmata kontrollsahtel. Ülesanne on õigesti lahendatud, kui raamid on ülesandekaardil olevate ruutudega sama värvi.

## PARIM KINK ON RAAMAT



# JÕULUMÜÜK

Koolibri laos ja esindustes  
1.–23. detsembrini

Selle reklaamiga kõik tavahinnaga raamatud -15% (v.a. soodustooted ja õppekirjandus)

KOOLIBRI